

הם מחכים למוזת שינאל אותם מהרעב: גבר זקן, הדומה יותר לשלד, ומסביבו עשרות ילדים מזוהרים. 3000 בני איבו כאלה מתים כל יום.

מיסתורי — ואילו הוא לא מרפה מלחצו את חוד הכידון לתוך בשרי. לבסוף התעייף, והחליט לתת לנו לעבור. באותו זמן היה ברור לכל, שהיחסים בין האיבו לבין יתר חלקי הפדרציה הול-כים לקראת ניתוק. נותרה רק שאלה של זמן. הממשלה הפדראלית לחצה מצידה, על ידי הפעלת סנקציות כלכליות ומינהליות. שירותי הדואר חדלו לפעול, הגשר הגדול על הנייגר נחסם לרכב וניתן לעבור אותו רק ברגל. בשלב מאוחר יותר הופסקה גם תנועה זו, ונותרה רק האפשרות לחצות את הנהר העצום בסירות. הופסקה העברת כספי-התקציב מהממשלה הפדראלית, לא שולמו משכורות לפקדי הממשלה של החבל. אי-אפשר היה למצוא כולים, אבל סחרות המשיכו להגיע וה-חניות היו מלאות.

כל זה מתוך תקווה שמנהיגי ביאפרה יבינו שלא כדאי להם לחשוב על פרישה. במקביל התחילו השגרירויות האירופיות ללחוץ על אזרחיהן לפנות באופן הרגתי את הילדים והנשים, ובסופו של דבר אף הגברים. הושארו רק בעלי-תפקידים חיוניים בשירותים ציבוריים. הקהילה הישראלית, ש-היתה באופן יחסי קטנה, החליטה לא לצאת עם יתר הלבנים, למרות פניותיה של ה-שגרירות בלאגוס. השגרירות האמריקאית הציעה את שירותיה בפנינו הישראלים, אבל החלטנו להמשיך בעבודה. כי הרגשנו שיתוף בגורלו של העם הזה.

★ ★ ★

ביאפרה הכריזה על עצמאותה ב-30 במאי 1967. תגובת לאגוס התבטאה רק באיומים, שאיש לא לקח אותם ברצינות. הוגבר גם הלחץ הכלכלי והמינהלי, אבל לעומת חדות התקומה הלאומית, נראו צע-דים אלה חסרי חשיבות.

ממשלת-ביאפרה היתה עסוקה בהחלפת השם ויגריה בשם ביאפרה במסמכים הרשמיים ובשמות החברות הפועלות בי-שיטחה. אוגיקו, שמאחריו עמדה אסיפה מכוננת של זקני החבל, עשה את צעדיו בחישוב ובתבונה. הוא חיזק את צבאו ו-לאגוס ניסה לחסל את המדינה החדשה. בשלב זה עוד נעשו נסיונות של שליטים אפריקאיים שכנים לתווך בין הצדדים. נערך כה ועידה באבורי שבגאנה, שהגיעה לידי החלטה משותפת. אבל מנהיגי שני הצדדים שבו לבתיהם — וכל אחד פירש את ה-החלטה בצורה אחרת.

ניתוק זה הוא מחוייב המציאות. האנ-לים הקימו את הפדרציה הגדולה לתועלתם הקולוניאלית, בלי כל התחשבות במציאות של התושבים. הם ברכו יחד שבטים ו-עמים בעלי רקע ומוצא אתני שונה, בעלי דתות שונות, שפות שונות ומסורת שונה. במקרים רבים גם בעלי עבר של שינאה ומלחמה שבטית. ולכל אלה קראו ניגרים. היה זה כאילו החליט כוח זר לאחד את המרחב מתורכיה ועד לסודאן וקורא לזה מרחביה, ומוסר את השלטון המרכזי על כל המרחב הזה בידי הסעודים.

ברור שלאחדות כזאת אין סיכוי להתקיים. ביתוח לאור העובדה, שרוב המחצבים מרוכז בחבל המזרחי, ואילו הכספים ש-זרמו לאוצר הפדראלי מניצול-הנפט של ביאפרה היו מתחלקים לפי מספר התושבים בחבלים שונים. זאת אומרת, שהחבל הצפ-ני היה הנהנה הראשי מאוצרות המינורח.

★ ★ ★

ימהתנו בעצמאות ביאפרה נדחקה לקרן-זווית. כי אלה היו ימי התרדה שלפני מלחמת-ששת-הימים. נצמדנו למקלט הראדיו ועקבנו בנשימה עצורה אחרי ה-משבר בין ישראל לשכנותיה.

ואז פרצה המלחמה. חברים ביאפראנים באו לביתנו, כשדמעות בעיניהם. שרים ו-מפקדי-הצבא המקומי הביעו בגלוי את חרדתם לגורלי-ישראל. הם הישו את מצבם עם מצבנו, וזדהו עם גורלה של ישראל. כאשר הגיעו הידיעות על הנצחונות ה-ראשונים, נתקפו ידידנו בשימחה היסטורית, שלא נפלה משימחתנו.

הטלחזיה העבירה תמונות של הקרבות, והידיעה הראשונה על נצחוננו של חיל-האוויר הגיעה אלינו בשמונה בערב של ה-5 ביוני, מהטלחזיה המקומית. לא האמנו למישמע אוזינו. חשבנו כי בהתלהבותם האוהדת, הוסיפו עורכי-החדשות באנלוג אפס אחד לשלושים המסוסים הערביים ש-הושמדו, רק כשהוצג בפנינו הטלסם ה-מקורי מפאריס — שוכנענו.

הם ראו בניצחוננו בשורה משמחת ו-הקדמה לנצחונם הם, אם תפרוץ מלחמה בינם לבין שכניהם. הם לא הפסיקו להשוות (100 בעמוד 18).

הצפוני והיום מנהיג ביאפרה. אותו שליח משמש כיום שר-החוץ של ביאפרה. היתה בפיו בקשה דחופה: „הקשר עם כל חלקי הארץ נותק. אנשי יחידות-הצבא שלנו — במידה שלא נרצחו — מסתתרים ומחפשים את דרכם מורחה. אין לנו קשר עם העולם.“

הוא רצה שאסע מייד ללאגוס כדי לדוח על הנעשה לשגרירי ישראל — כנציג אחת המדינות הידידותיות. הוא גם רצה שאצור מגע עם איש איבו מסויים, על מנת שזה יעביר ידיעות על הנעשה לעולם החיצוני. היתה בפיו גם בקשה נוספת: שאמצא אינייה בנגל לאגוס, אשר תאסוף את שרידי יחידות-איבו ותעבירם דרך הים לנמל פורט-האיקוט בחוף המזרחי. היתה זו פניה אישית — ונענית לה אישית, בראותי בה שליחות הומאניטרית.

חיוך של או

בת שבט איבו, על גדת נהר ניי-ג'ה, מחייכת — לפני שהיא ועמה הפכו קורבנות של הרעב והחרב.

יצאתי לדרך בשתיים אחרי הצות. הי-כבישים היו ריקים לחלוטין. נהג-האיבו רעד מפחד. הוא היה משוכנע שלא יתזור חי. ואומנם, כשאני חושב על זה עתה, זה היה מעשה טירוף; לנסוע במכונית של ממשלת המחוז המזרחי אל תוך לוע-הארי, שעות ספורות אחרי פרוץ מרחץ הדמים. הגעתי ללאגוס כעבור שמונה שעות. העיר היתה כעיר-רפאים. רק פאטרולים של מכר-ניות משוריינות ומחסומים נראו ברחובות. זוהי עיר בת שני מיליון תושבים, אך ב-אותו יום אפס היה לראות רק מתי-מעט ברחובות. רק בשכונות בהן ישבו הלבנים התנהלו החיים כימעט כסדרם.

איש לא הפריע לי, ומילאתי את שליחותי. אבל לצערי לא יכולתי למצוא אונייה ש-תמלא את שירותי-ההצלה.

★ ★ ★

למחרת יצאתי ברכי חזרה. הנהג, ש-בקושי האמין למזלו עד כה, היה משוכנע לחלוטין כי בדרך חזרה יבוא סופו. הוא ידע, שברגע שידבר — תתגלה והותה. כי בניגריה אפשר לקבוע בקלות את מוצאו של כל איש — על-ידי בחינת שפת-השבט. הוריתי לו שבבואנו למחסוס-דרכים עליו לעצור ולתת לי לדבר. אבל ראיתי שנפל עליו פחד-מוות, והתיישבתי ליד ההגה.

עברנו בשלום את מרבית 650 הקילומט-רים עד אנוגו. במבואות-המחוז עצר אותנו מישמר של חיילים פדראליים — שיכורים. אחד מהם פתח את דלת המכונית וביקש לערוך חיפוש מוקדק בבגדיו. הוא מצא שם מנקה-מיקטרות, ומייד החליט שזהו נשק סודי, מסוג שאינו מוכר לו. מייד הצמיד את כידונו לחזי. במשך 20 דקות ניהלנו משא ומתן, כאשר אני מראה לו את ה-מיקטרת ומציע לו להחרים את הכלי ה-